

Československá meteorologická společnost
při Československé akademii věd
P r a h a

I N F O R M A Č N Í   V Ě S T N Í K

pro členy společnosti

Praha - prosinec 1962

číslo 8

Za obsah odpovídá : Dr Josef Podzimek

Polské vyznamenání československým meteorologům.

Polsko-československé vědecké styky na poli meteorologie a klimatologie trvají již po desetiletí. V polovici dvacátých let navázal prof. Dr. Alois Gregor, který tehdy vedl klimatologické oddělení Státního ústavu meteorologického, první kontakty s polskými vědci. Tyto vztahy se prohloubily zejména v r. 1926, kdy se prof. Gregor účastnil geografického slovanského kongresu, který byl svolán péčí polských vědců do jejich zemí. Na 14ti denním zájezdu, kdy byl účastníkům dán k dispozici vlak složený ze spacích vozů, bylo umožněno pořádat kongresová jednání a pak exkurze pokaždé v jiném místě, byla příležitost osobně poznat také všechna meteorologická pracoviště Polska a jejich vědecké a odborné představitele. Tehdy Dr. Gregor se blíže seznámil vedla mnoha jiných významných osobností (např. profesor Arctowski) také s Dr. Stenzem, který připravoval vybudování polské horské observatoře na Kasprowem Wierchu (1800 m n.m.). Zkušenosti Dr. Stenze Dr. Gregor s výhodou použil v podobné akci, která vyústila ve vybudování československé observatoře na Lomnickém Štítě.

Později však příchod noci nacismu v Německu a s tím stále se stupňující nepokoj a nejistota nebyly příznivé pro udržování a utužování mezinárodních styků.

Situace se změnila od základu po skončení druhé světové války a vzniku tábora socialistických zemí. Hned v prvních letech po osvobození se obnovily styky mezi československou a polskou meteorologickou službou nyní jak na poli meteorologie tak i hydrologie nejen mezi Prahou a Varšavou, ale i mezi Bratislavou a polskými meteorologickými představiteli.

Při pracích na rajonovém plánu Vysokých Tater přišel v r. 1954 prof. Dr. Mikuláš Konček do styku s polskými meteorology, zejména s doc. Dr. Michalem Orliczem, ředitelem meteorologické observatoře na Kasprowem Wierchu. Při přátelských diskuzích byla tehdy nadhována myšlenka společného podrobného zpracování meteorologických poměrů Vysokých Tater. Iniciativu pro realizaci tohoto předsevzetí vzala na sebe Slovenská akademie věd a Polská meteorologická a hydrologická společnost při Polské akademii nauk. Prvá pracovní schůze polských a československých meteorologů se sešla koncem dubna 1958 v blízkosti Zakopaného. Tam byla ustavena 6ti členná stálá komise pro polsko-československou spolupráci, jejíž úlohou bylo řídit práce široké kolektivy odborníků na společné meteorologické monografii Vysokých Tater a stanoveno, aby byl rukopis dokončen v roce 1963.

V rámci této spolupráce jsou sbírány na polském i československém území Vysokých Tater vzorky atmosférických srážek a zasílány k chemickým analizám do

oddělení fyziky atmosféry Laboratoře meteorologie ČSAV v Hradci Král.

V uznání za účast na realizování této iniciativní spolupráce mezi bratrskými národy Polska a Československa na poli vědy rozhodla se Polská meteorologická společnost aby do konce r. 1961 zvolit prof. Dr. A. Gregora a prof. Dr. M. Končka za své čestné členy. Diplomy čestného členství obou našich meteorologů byly vyhotoveny o Mezinárodním meteorologickém dni 23. března 1962 a v listopadu téhož roku slavnostně odevzdány velvyslancem PLR v Praze profesoru Gregorovi a generálním konzulem PLR v Bratislavě profesoru Končkovi.

Hluboce si vážím vysoké polské pocty, které se dostalo našim vědcům. Je to zároveň symbol upřímné spolupráce meteorologů a hydrologů obou bratrských národů.

Program činnosti ČSMS na r. 1963.

Předsednictvo ČSMS navrhlo na základě doporučení valného shromáždění program činnosti na r. 1963. Přihlédlo přitom k reálným možnostem činnosti, daným finančním plánem a uvážilo všechny návrhy poboček a odborných skupin.

- 1) Budování pevné organizace ČSMS. Zintenzivnění činnosti v Praze a zpevnění organizace v nově založených pobočkách (Hradec Král., příp. Plzeň a jiné).
- 2) Příprava meteorologické konference s mezinárodní účastí v r. 1964. Výběr vhodných úvodních přednášek i speciálních témat majících význam pro rozvoj meteorologie a národního hospodářství.
- 3) Udržování styků s meteorologickými společnostmi v PLR, MLR a NDR. Navázání styků s jinými meteorologickými společnostmi.
- 4) Sledování vydavatelské činnosti v oboru meteorologie, zajištění vhodné popularisace meteorologie a vhodných informací pro žáky středních škol o meteorologii.
- 5) Zaměření přednáškové činnosti skupin a poboček na témata aktuální, mající význam pro rozvoj základních oborů meteorologie, klimatologie a bioklimatologie i pro národní hospodářství. Během roku uspořádat 25 až 30 přednášek ve skupinách a pobočkách.
- 6) Pokračovat v práci terminologické komise a na přípravě meteorologického slovníku.
- 7) Příprava návrhů na čestná členství v ČSMS předních domácích i zahraničních pracovníků.
- 8) Prohloubení spolupráce mezi meteorology, bioklimatology, zemědělskými i lesnickými odborníky v rámci činnosti bioklimatologické skupiny. Pozornost bude věnována lázeňské meteorologii a klimatologii a meteorologickým podmínkám šíření exhalací z průmyslových závodů v atmosféře.

Pokračovat v exkurzích a v přímé výměně zkušeností mezi pracovníky z různých oborů meteorologie a klimatologie.

Předsednictvo předkládá tímto program činnosti ČSMS na r. 1963 pobočkám, odborným skupinám i jednotlivým členům se žádostí o připomínky a vypracování podrobných pracovních programů pro pobočky a skupiny v souladu s uvedeným návrhem činnosti.

Příprava celostátní meteorologické konference s mezinárodní účastí

v r. 1964.

ČSMS a Laboratoř meteorologie ČSAV předložily příslušným místům návrh na uspořádání celostátní meteorologické konference s mezinárodní účastí na podzim r. 1964. Konference by navázala na tradici úspěšných celostátních meteorologických konferencí pořádaných HMÚ, poskytla přehled o stavu hlavních meteorologických disciplín ve srovnání se světovým vývojem a zaměřila by se na vědecké i provozní otázky z meteorologie, jež mají velký význam jak pro rozvoj meteorologie, klimatologie a bioklimatologie, tak i pro různá odvětví národního hospodářství. Konference by umožnila konfrontaci výsledků našich pracovišť s význačnými zahraničními institucemi a zejména utužila spolupráci zemí tábora socialismu.

Pro splnění vytčených cílů se jeví účelným, aby zahajovací den konference byl věnován, ve formě plenárního zasedání, přehledovým referátům např. z oborů synoptické a dynamické meteorologie, aerologie, fyziky přízemní vrstvy (radiace, výměna energie, chemismus atmosféry, fyzika oblaků a srážek), přístrojové techniky, klimatologie (se speciálním zaměřením na horskou klimatologii) a z bioklimatologie (se zaměřením na aplikace v zemědělství a lesnictví, v lékařství a pod.). Na plenární zasedání by navazovaly čtyři dny jednání v sekcích, jež by zaměřením odpovídaly zmíněným tématům přehledových referátů. Cílem jednání v sekcích by bylo projednat pro nás perspektivně nejdůležitější otázky a navrhnout opatření pro zajištění jejich úspěšného řešení (např. otázka automatizace staniční sítě, meteorologické podmínky šíření průmyslových exhalací v atmosféře apod.) Jednání v sekcích by mohla probíhat paralelně a trvat více dní. Na počátku 60ti letého výročí trvání horské observatoře Milešovka by byl jeden den pravděpodobně určen pro horskou meteorologii a klimatologii.

Sekretář ČSMS žádá touto formou o připomínky k celkovému zaměření a organizaci konference, k výběru nejdůležitějších témat pro přehledové referáty a pro speciální jednání v sekcích. Dále žádá, aby se přihlásili členové ČSMS, kteří jsou ochotni vypomoci při organizaci konference, při propagaci konference a provázení zahraničních hostů.

Styk se spřátelenými meteorologickými společnostmi v PLR, MLR a NDR.

Předsednictvo ČSMS dostalo odpovědi od meteorologických společností v PLR, MLR a NDR na iniciativní návrh těsnější spolupráce, jež by se mohla zaměřit na : výměnu publikací, účinnou propagaci meteorologie, výměnu vybraných lektorů, případně později i na bezdevisovou výměnu vybraných členů společnosti. Předsednictva všech uvedených společností v odpovědi vítají návrh spolupráce a doporučují podrobné projednání jednotlivých bodů v příštím roce. Očekává se, že jednání podobného druhu budou vedena i během celostátní konference v r. 1964, jíž by se zúčastnili zástupci spřátelených zahraničních společností. O výsledku jednání dostanou pobočky a odborné skupiny ČSMS informace.

Schůze předsednictva ČSMS dne 26. listopadu 1962.

Na schůzi předsednictva byla projednána zpráva revisních orgánů **presidia** ČSAV o finančním hospodářství společnosti. Bylo nutno se zabývat neuspokojivou příspěvkovou morálkou členů ČSMS a navrhnout vyškrtnutí členů, kteří již po několik let přes písemné upomínky neplní členské povinnosti. Byl vzat na vědomí upravený finanční plán na r. 1963. Předsednictvo za přítomnosti s. Popela z Komise pro organizaci vědeckých společností při ČSAV prodiskutovalo organizaci společnosti a seznámilo se se vzorovým návrhem jednacího řádu poboček vědeckých výběrových společností. Doporučuje se ve smyslu usnesení valného shromáždění ustavit pobočku v Praze. Podrobně byla prodiskutována příprava meteorologické konference v r. 1964 a její odborná náplň. Bylo rozhodnuto ustavit v době co nejkratší přípravný výbor. Předsednictvo vzalo s uspokojením na vědomí kladné odpovědi meteorologických společností z PLR, MLR a NDR a navrhlo formu i náplň jednání s naší strany v r. 1963. Diskutován byl stav prací v terminologické skupině. V závěru seznámil vědecký tajemník předsednictvo s došlou a odeslanou korespondencí a byl podán návrh na svolání předsednictva i hlavního výboru na druhou polovinu prosince t.r.

Zprávy z poboček a odborných skupin.

Diskusní odpoledne "Význam umělých družic pro naši meteorologii" na universitě v Praze.

Dne 21.XI,1962 v 16,00 hod. se sešlo v malé posluchárně meteorolog.ústavu KU více jak 50 posluchačů a diskutujících z řad meteorologů, které zajímala vysoce aktuální otázka - význam umělých družic v meteorologii. Cílem diskusního odpoledne

bylo podat stručný přehled o světovém trendu výzkumu tohoto druhu a o dosažených praktických výsledcích. Dále měl být získán přehled o pracech, které byly doposud na našem území provedeny v rámci výzkumných pracovišť i meteorologické služby. Jako hosté se zúčastnili diskuse prof. Dr. E. Buchar, člen korespondent ČSAV a prof. Dr. R. Pešek, člen korespondent ČSAV, jakož i členové ČSMS ze Slovenska.

Jednání zahájil uvítáním hostů a nastíněním cílů diskusního odpoledne prof. Dr. A. Gregor DSc. Po něm pronesl úvodní projev prof. Dr. Buchar, člen korespondent ČSAV, v němž upozornil zejména jako předseda výboru COSPAR na zajímavé výsledky zahraničních konferencí, jež se týkaly meteorologických družic. Na úvodní projev navazovaly následující diskusní příspěvky :

Stručný přehled o historii meteorologických družic a o perspektivách dalšího vývoje (M. Koldovský); Přehled o dosud prováděných pracech v ČSSR v souvislosti s meteorologickými družicemi (Dr. Křivský, CSc); První zkušenosti se zpracováním materiálů z meteorologických družic (Dr. Jílek); Umělé družice a studium obecné cirkulace atmosféry (V. Vitek, CSc); Význam umělých družic pro fyziku oblaků a srážek (Dr. J. Podzimek, CSc).

Bohatá náplň odpoledne i živá diskuse účastníků potvrdily, že naši meteorologové podle daných možností sledují rozvoj nové disciplíny meteorologie a že jsou si plně vědomi velkého významu umělých družic nejen pro rozšíření vědeckého poznání na poli meteorologie, ale i pro každodenní praxi, zejména v prognostické službě. Byl získán přehled o světovém vývoji, o pracovnících, kteří se těmito otázkami zabývají a o výsledcích prvních prací u nás. Účastníci vyslovovali názor, aby v diskusích podobného zaměření se pokračovalo.

Přednáška "O možnostech umělých zásahů do počasí".

Dne 17. XI. t. r. v 10,00 proslovil na požádání slovenské skupiny ČSMS v Bratislavě v budově HMÚ přednášku na téma "O možnostech umělých zásahů do počasí" s. Dr. J. Podzimek. V přednášce se hlavně zaměřil na umělé zásahy do srážkových systémů. Podal přehled o vývoji řešení těchto problémů ve světě a sdělil posluchačům některé poznatky z pobytu na zahraničních pracovištích, zejména v SSSR a v ČLR. Popsal způsoby provádění "infekce" i dosažené výsledky, jejichž kontrola nebyla při všech zahraničních akcích stejné úrovně. Závěrem přednášky informoval o průběhu našich laboratorních i terenních příprav a zmínil se o reálných strážlivých perspektivách umělých zásahů u nás. V živé diskusi po přednášce, již se zúčastnilo více jak 50 posluchačů zodpovídal přednášející dotazy týkající se techniky "infekce", výsledků laboratorních výzkumů i možností umělých zásahů při boji proti krupobití.

Plán rozhovorů na KU Praha.

Rozhovory o aktuálních otázkách z oboru meteorologie a klimatologie, které se budou konat vždy ve středu v 16,00 hod. v meteorologické posluchárně v Praze 2-Ke Karlovu 3, II. p., zadní trakt a které pořádá Meteorologický ústav Karlovy university a ČSMS při ČSAV.

Program rozhovorů :

6. 1. 1963 CSc Dr J. Podzimek : Morfologie ledových krystalů.
23. 1. 1963 CSc K. Bayer : Sezonální změny v rozložení cyklon a anticyklon nad Sev. Atlantikem a Evropou.
6. 2. 1963 CSc Dr Frant. Rein : Dosavadní klimatologické výsledky studia mlh v Podkrušnohoří.
20. 2. 1963 CSc V. Vitek a D. Vítková :
Možnost použití vektorového potenciálu při početní předpovědi pohybového pole.
6. 3. 1963 CSc K. Bayer : Rozložení cirkulačních center nad Sev. Atlantikem a Evropou v době výskytu suchých a srážkových období v Čechách.

Výborová schůzka ČSMS - Slovenská skupina pri SAV.

Dne 4. septembra 1962 sa sošla v Bratislave výborová schůzka. Tajomník spoločnosti Dr J. Otruba podal členom výboru zprávu o činnosti spoločnosti za obdobie od poslednej výborovky. Z Informačného vestníku prečítal úpravu o spôsobe vyúčtovania a zdanenia za prednášky.

Bol prejednaný prípis od Hlavného výboru ČSMS vo veci vypracovanie a zaslanie Hlavnému výboru zoznamu vydavateľstiev a inštitúcií kde sa publikujú a schvaľujú publikácie z odboru meteorológie. Ďalej tajomník podal zprávu o obsahu "Zprávy o činnosti spoločnosti za I. polrok 1962". Predseda prof. Dr H. Konček prečítal odpoveď prof. Dr A. Gregora na blahoprianie, ktoré obdržal od našej spoločnosti z príležitosti jeho 70-tin.

Bol vypracovaný plán práce na r. 1963, plán príjmov a plán výdavkov na r. 1963.
Rozne : a) Tajomník sa poveruje v zmysle doporučenia Vedeckého kolégia pre matematiku, fyziku, astronómiu a jaderný výskum SAV nahlásiť Krajskému výboru Spoločnosti pre šírenie politických a vedeckých poznatkov zoznam populárno-vedeckých prednášok z odboru meteorológie, ktoré by mohli odprednášať členovia ČSMS v rámci akcií Spoločnosti pre šírenie politických a vedeckých poznatkov.

- b) Navrhuje sa Hlavnému výboru usporiadať každý 3.rok valné zhromaždenie ČSMS postupne v roznych krajských sídlach spolu s prednáškami na tematiku príslušného kraja. Navrhuje sa usporiadať valné zhromaždenie v r. 1964 v Košiciach.

Schůze předsednictva Bioklimatologické skupiny ČSMS - 7.9.1962 v Plzni.

Schůzi zahájil předseda prof. Bobek. Uvítal zástupce ministerstva zdravotnictví i ostatní přítomné. Po kontrole usnesení z poslední schůze podal zprávu o publikaci seznamu čsl. lékařské bioklimatologické literatury v International Journal of Biometeorology a o publikaci "Organisace biometeorologie v ČSSR" v časopise Wetter und Leben. Práce další budou uveřejněny v doplňku ve Fysiatrickém věstníku. Ing. Krečmer upozornil, že publikace z oboru zemědělství a lesnictví budou publikovány Výzkumným ústav. lesního hospodářství-Strnady. Dále připoměl, že dosud nebyly vytištěny v meteorologických zprávách příspěvky jednotlivých složek Bioklimatologické skupiny k článku K. Bayera. - Naproti tomu byl zveřejněn výsledek jednání komise k tomu účelu sestavené.

Předseda dále informoval o postoji Stát.zemědělského nakladatelství k vydání Geigerovy knihy v českém překladu " Das Klima der bodennahen Luftschicht ". Nakladatelství odmítá publikaci se zdůvodněním, že podle zaměření patří do vydavatelství ČSAV.

Zástupce ministerstva zdravotnictví MUDr. Kysela konstatuje, že je mezi lázeňskými lékaři zájem o bioklimatologickou problematiku. Školení by mělo mít část teoretickou a praktickou. Trvání dle dohody 4-8 dnů. Počet frekventantů nejméně 15. Kurs by mohl být uspořádán v Praze, v Brně nebo v Hradci Králové. Prof. Bobek navrhuje, aby byly do učební látky pojaty : 1) základy meteorologie, hygiena ovzduší, exhalace průmyslových podniků ; 2) úvod do přístrojové techniky ; 3) sjednocená část týkající se problematiky zemědělské a lesnické, v úseku souvisejícím s tematikou : čistící funkce lesů ; některé otázky fenologické : květy, pyl, mající vztah k alergiím ; 4) meteorotropismus chorob a klimatoterapie ; 5) statistické metody v biometeorologii a bioklimatologii. Koordinaci zajistí doc. Bažal,

Ing. Pícko referuje o plánu práce a rozpočtu na příští rok. Byl hlavním výborem schválen. Dále informuje o stavu příprav pracovní schůze v Brně.

Plán schůzí na další období :

prosinec 1962 : Schůze bude uspořádána na ústavu leteckého lékařství s ukázkou pracoviště a referáty pracovníků,

březen 1963 : Théma z lesnické problematiky. Místo zatím neurčeno.

červenec 1963 : Théma balneologicko-klimatologické, místo : Tatry

září 1963 : Zemědělská problematika, místo Brno

prosince 1963 : Lékařská problematika, místo Plzeň.

V otázce bioklimatologické terminologie dohodnuto, aby k ulehčení práce terminologické komise společnosti byla část za obor biometeorologie a bioklimatologie vypracována.

Schůze výboru Bioklimatologické skupiny ČSMS - 8.XI.1962 na Ústavu hygieny a epidemiologie Lékař.fakulty v Brně.

Za nepřítomného předsedu schůzi zahájil s. inž.Picko. Provedl kontrolu usnesení z minulé schůze s konstatováním, že úkoly byly splněny až na realizaci školení lázeňských lékařů v bioklimatologii, neboť min.zdravotnictví až do reorganizace podobné akce zastavilo.

Inž. Krečmer informoval výbor, jak pokročila práce s překladem Geigerovy knihy " Klíma přízemní vrstvy ". Dohodnuto, aby byl též informován hlav.výbor a vyjádřil se k této akci.

Dále informoval inž. Krečmer o publikaci diskusních příspěvků k článku s.K.Bayera Meteorolog.zprávy uveřejní jen krátký výtah v rubr. "drobnosti". Pro publikaci vlastní práce bude nutno nalézt vhodný časopis. - K otázce školení lázeňských lékařů v bioklimatologii dohodnuto, dotázat se na ministerstvu zdravotnictví o možnosti realizace. V záporném případě zařadit toto školení na příští rok do plánu ÚMLu.Je to v soulase s akcí bioklimatologické komise ČSAV.

Pražská sekce uspořádá v nejbližší době pro užší kruh zájemců thematickou schůzku na námět : Co vytváří počasí. Referující K.Bayer. Realisace ještě v letošním roce. Na příští únor připravuje pražská sekce přednášku na téma : Podstata a vznik atmosférických srážek. Referující Dr Padzinek a na pozdější dobu přednášku : Kritický pohled na sluneční činnost s hlediska klimatologie.

Program dalších čtvrtletních schůzí skupiny : V únoru bude uspořádána schůze v Praze s Ústavem leteckého zdravotnictví, který zajistí referáty. K nim bude přiřazen referát doc. Málka "Biologické rytmy ". Další schůze bude uspořádána v červnu na Štrbském Plese, nebo ve St. Smokovci na téma : Bioklimatologie Vysokých Tater". Uspořádá Výzkumný ústav balneologický, fysiatrický a klimatologický - pobočka v Bratislavě.

Plenární schůze Bioklimatologické skupiny ČSMS - 9.XI. 1962 v Brně.

Zasedání zahájil v zastoupení předsedy II. místopředseda Ing. V. Picko. Přivítal 35 zúčastněných členů a hostů a předal slovo zástupci děkanátu lék. fakulty doc. MUDr Mazancevi.

Na to bylo plenum informováno o plánu činnosti skupin a sekcí, na příští období, o školení lázeňských lékařů a překladatelské akci. Byla podána informace o dosavadním stavu členstva, o organizační struktuře a jejím členění a nutném zaměření na stále specializovanější úkoly.

Na to byly předneseny podle programu referáty. Po polední přestávce byla provedena obsáhlá diskuse, které se živě zúčastnili zástupci všech 3 složek. Podstatnější diskusní příspěvky přednesli " Krivský, Slávka, Gazdová, Badal, Novák, Liška, Matoušek, Kubík a j. Na to byla prohlídka biometeorologické laboratoře a její klimatické kabiny. Pracovníci laboratoře seznámili účastníky s její konstrukcí, vybavením a zamýšlenými pokusy. O těchto všech bodech byla rozsáhlá diskuse, doplňky, informace a rady, které prospěly jak účastníkům tak pořadatelům.

-.--.-.

Sekretariát Čs. meteorologické společnosti při ČSAV připravuje seznam členů ČSMS. Z toho důvodu vyzývá všechny členy ČSMS, aby do konce ledna 1963 nahlásili případné změny bydliště, zaměstnání neb zaměstnavatele, aby seznam, který v nejbližší době bude vydán byl současný. Stejně tak žádá pobočky i odborné skupiny, aby nahlásily své funkcionáře (jméno, adresa, zaměstnavatel, funkce) a pak vždy při změně okamžitě změnu funkcionáře.

Sekretariát ČSMS přeje všem členům Společnosti v nastávajícím roce mnoho osobních i pracovních úspěchů.